

СУТНІСНІ ОЗНАКИ ТА ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ВИМОГИ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розкрито поняття інноваційної педагогічної технології та основних методологічних вимог, яким має відповідати будь-яка інноваційна технологія навчання.

Ключові слова: інновація, педагогічна технологія, інноваційна педагогічна технологія.

Аннотация. В статье раскрыто понятия инновационной педагогической технологии и основных методологических требований, которым должна соответствовать любая инновационная технология обучения.

Ключевые слова: инновация, педагогическая технология, инновационная педагогическая технология.

Annotation. The article of the concept of innovative educational technologies and basic methodological requirements to be met by any innovative technology training.

Keywords: innovation, educational technology, innovative teaching technology.

Актуальність. Актуальність проблеми полягає в тому, що у сучасному вимогливому й швидкозмінному соціально-економічному середовищі рівень освіти значною мірою залежатиме від результативності запровадження технологій навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях, що розвивають діяльнісний підхід до навчання.

Відтак пріоритетним напрямом розвитку освіти є впровадження сучасних освітніх технологій, що забезпечують подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Впровадження технологій у сферу освіти сприяє розв'язанню проблеми щодо їх якісного впливу на зміст, методи й організаційні форми навчання,

що, у свою чергу, створюють умови для процесу оновлення в галузі підготовки майбутніх учителів.

Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття), Національна доктрина розвитку освіти в Україні, Державна програма «Вчитель» засвідчують особливу увагу до освіти з боку держави й зумовлюють об'єктивні орієнтири стратегії розвитку української національної освіти на оновлення змісту, форм і методів професійної підготовки педагогічних працівників на основі прогресивних концепцій і запровадження інноваційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку методології і теорії поняття педагогічної технології зроблений сучасними педагогами В. Безпальком, Б. Лихачовим, М. Кларінім, В. Монаховим, Г. Селевко та ін.

Проблему педагогічної інноватики розглядали такі вчені як О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, В. Загвязинський, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс та ін.

Мета статті полягає у розкритті поняття інноваційної педагогічної технології та основних методологічних вимог, яким має відповідати будь-яка інноваційна технологія навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційна діяльність у галузі освіти регламентована відповідними нормативними документами: Законом України «Про інноваційну діяльність», Положенням «Про порядок здійснення інноваційної діяльності в системі освіти України».

Сьогодні розвивається окрема галузь педагогіки – педагогічна інноватика. Над проблемами інноватики працюють сучасні вітчизняні педагоги, вчені І. Бех, Л. Буркова, Л. Даниленко, І. Зязюн, О. Киричук, В. Кремень, В. Мадзігон, С. Подмазін, В. Пінчук, О. Савченко, Н. Федорова, А. Фурман та ін.

Серед напрямків дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців

можна виділити такі:

- визначення структури, закономірностей функціонування та розвитку інноваційних процесів у педагогічних системах В. Курило, О. Лоренсов, В. Паламарчук, І. Підласий, В. Пінчук, О. Саранов та ін.;
- історико-педагогічний аналіз етапів зародження, втілення у практику й поширення інноваційних педагогічних ідей В. Загв'язинський, Л. Подимова, О. Попова, В. Сластьонін та ін.;
- моніторинг інноваційних освітніх процесів О. Абдулліна, Л. Буркова, О. Касьянова, О. Орлов та ін.;
- проблеми управління інноваційними процесами в освіті Х. Барнет, Д. Гамільтон, Н. Гросс, В. Кваша, Н. Конопліна;
- соціально-психологічний аспект розповсюдження нововведень Е. Роджерс та ін.;
- теоретико-методологічні основи підготовки вчителів до інноваційної діяльності В. Докучаєва, О. Козлова, К. Макагон, Ю. Максимов, Л. Подимова, Р. Скульський та ін.

Модернізація системи освіти пов'язується, насамперед, із введенням в освітнє середовище інноваційних технологій, в основу яких покладені цілісні моделі навчально-виховного процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення.

Останнім часом досить широко увійшов у вжиток термін «інноваційні педагогічні технології».

Перш ніж розглянути сутнісні ознаки інноваційних педагогічних технологій, уточнимо ключові поняття «інновація» та «педагогічна технологія».

Слово інновація має латинське походження і в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового.

У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу.

Дослідники проблем педагогічної інноватики О. Арламов, М. Бургін,

В. Журавльов, В. Загвязинський, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс та ін. намагаються співставити поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове.

Так В. Загвязинський вважає, що нове у педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувались або ще не використовувались, а й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, що несуть у собі прогресивне начало, що дає змогу в процесі зміни умов і ситуацій ефективно розв'язувати завдання виховання та освіти [3, с. 23].

Розрізняють поняття новація, або новий спосіб та інновація, нововведення.

Новація – це сам засіб (новий метод, методика, технологія, програма тощо), а інновація – процес його освоєння.

Науковці В. Сластьонін, Л. Подимова вважають інновації комплексним процесом створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу в галузі техніки, технології, педагогіки, наукових досліджень [9, с. 160].

Інші заперечують, що інновації не можуть зводитись до створення засобів.

Так, І. Підласий вважає, що інновації – це ідеї, і процеси, і засоби, і результати, взяті в якості якісного вдосконалення педагогічної системи [3, с. 23].

Розбіжності у тлумаченні поняття спричинені неоднаковим баченням їх авторами сутнісного ядра, а також радикальності нововведень. Одні з них переконані, що інноваціями можна вважати лише те нове, яке має своїм результатом кардинальні зміни у певній системі, інші зараховують до цієї категорії будь-які, навіть незначні, нововведення.

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему.

Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовило появу нових і вдосконалення використовуваних раніше педагогічних технологій різних рівнів і різної цільової спрямованості.

У педагогічній літературі інноваційна діяльність розглядається у трьох аспектах:

1. за етапами розвитку інноваційних процесів як розробка, освоєння й використання нововведень (Л. Даниленко, В. Кваша, О. Мойсеєв, О. Мойсеєва та ін.),

2. вищий ступінь педагогічної творчості, педагогічного винахідництва, введення нового у педагогічну практику (І. Дичківська, О. Козлова, Н. Клокар та ін.),

3. науково-практичне дослідження та інноваційний експеримент (Ю. Максимов, М. Меладзе та ін.).

Учитель виступає головним суб'єктом інноваційної діяльності. Орієнтуючись в освітніх інноваціях, володіючи різними технологіями викладання свого предмету та застосовуючи їх у своїй роботі, вчитель, таким чином, самореалізується у професійній діяльності, набуває здатності до самостійного інноваційного пошуку.

Сьогодні у педагогічний лексикон міцно ввійшло поняття педагогічної технології. Існують різні погляди на розкриття цього поняття.

Технологія – це сукупність прийомів, що застосовуються в якій-небудь справі, майстерності, мистецтві (тлумачний словник) [9, с. 2].

Педагогічна технологія – сукупність засобів та методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання та виховання, що дозволяють успішно реалізовувати завдання освіти (В. Безпалько) [1, с. 28].

Педагогічна технологія – сукупність психолого-педагогічних настанов, що визначають спеціальний набір та компонування форм, методів, засобів, прийомів навчання, засобів виховання; вона є організаційно-методичним інструментарієм педагогічного процесу (Б. Лихачов) [6, с. 25].

Педагогічна технологія – системна сукупність та порядок

функціонування всіх особистісних, інструментальних та методологічних засобів, що використовуються для досягнення освітньої мети (М. Кларін) [5, с. 88].

Педагогічна технологія – це модель спільної педагогічної діяльності, продумана в усіх деталях з проектування, організації та проведення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для студента і викладача (В. Монахов) [9, с. 20].

Педагогічна технологія – це системний метод створення, застосування, визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з використанням комп'ютера і людських ресурсів, завданням якого є оптимізація форм освіти (ЮНЕСКО) [7].

Низка авторів, зокрема В. С. Кукушкін, вважають, що будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати деяким основним методологічним вимогам (критеріям технологічності):

– Концептуальність.

Кожній педагогічній технології повинна бути притаманна опора на певну наукову концепцію, що містить філософське, психологічне, дидактичне та соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітньої мети.

– Системність.

Педагогічній технології мають бути притаманні всі ознаки системи:

- логіка процесу,
- взаємозв'язок всіх його частин,
- цілісність.

– Можливість управління.

Передбачає можливість:

- діагностичного цілепокладання,
- планування,
- проектування процесу навчання,
- поетапну діагностику,

- варіювання засобами та методами з метою корекції результатів.
- Ефективність.

Сучасні педагогічні технології існують в конкурентних умовах і повинні бути ефективними за результатами й оптимальними за витратами, гарантувати досягнення певного стандарту освіти.

- Відтворюваність.

Можливість використання (повторення, відтворення) педагогічної технології в інших ідентичних освітніх закладах, іншими суб'єктами.

- Візуалізація (характерна для окремих технологій).

Передбачає використання аудіовізуальної й електронно-обчислювальної техніки, а також конструювання та застосування різноманітних дидактичних матеріалів і оригінальних наочних посібників [8, с. 30-31].

Висновки. Таким чином, одним із найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації вищої освіти України є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання.

Література

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К., 2004.
3. Загвязинский В. И. Педагогическое творчество учителя / В. И. Загвязинский. – М. : Педагогика, 1987. – 160 с.
4. Ігнатенко М. Сучасні освітні технології / М. Ігнатенко. // Математика в шк. – 2003. – № 4. – С.2-6. 2.
5. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии. (анализ зарубежного опыта) / М. В. Кларин. – Рига, НПЦ "Эксперимент", 1995. – 176 с.
6. Лихачев Б. Т. Педагогика. Курс лекций. Учебное пособие для студентов пед. учеб. заведений и слушателей ИПК и ФПК / Б. Т. Лихачев. – М. : Прометей, 1992. – 528 с.
7. Офіційний сайт ЮНЕСКО [Електронний ресурс] : <http://www.unesco.org/new/ru/unesco/>
8. Педагогические технологии / Под общей ред. В. С. Кукушкина. – Ростов н/Д., 2002.
9. Слостенин В. А. Педагогіка : інноваційна діяльність / В.А. Слостенин, Л. С. Подымова. – М. : ІЧП "Іздателство Магістр", 1997. – 224 с.